

Trí tḥc Vịt Nam quanh ḅn trí tụ.

Tác Giả: Tṛn Kiêm Đoàn, MSW; Ph.D

Thứ Năm, 15 Tháng 10 Năm 2009 05:08

Bài ḥc cḥ Nho ṃ lòng c̣a tḥ ḥ Qục ṿn Giáo khoa tḥ là “Nhan Súc thuỵt Ṭ ṿng quý sĩ” nghĩa là Nhan Súc thuỵt gịng cho vua Ṭ bịt tṛng đ̣i ng̣i trí tḥc. Nhan Súc là ṃt hịn sĩ đ̣ng tḥi. Ṃt hôm vua Ṭ cho ṃi đ̣n bàn vịc ṇc. Sau khi cḥ khách an ṿ, vua nói:

- Súc tịn! Nghĩa là: “Nhan Súc, ḅc ṭi đây!”

Nhan Súc tṛ i:

- Ṿng tịn! Nghĩa là: “Vua ḅc ṭi đây!”

Vua Ṭ hoang mang vì x̣a nay cḥa ḥ vào hoàn c̣nh ḅ đ̣ng nḥ tḥ bao gị. Nhan Súc lên tịng:

- Ṇu vua gịi mà tôi ḅc ṭi tṛc, ng̣i đ̣i ṣ cho tôi là qụ ḷy tṛc quỵn tḥ. Ṇu tôi gịi mà vua ḅc ṭi tṛc tṛc, thiên ḥ ṣ cho là vua bịt tṛng ḳ hịn tài. Ṇu đ̣ cho tôi mang tịng x̣u là ḳ xu pḥ quỵn tḥ; sao ḅng đ̣ cho vua đ̣c tịng tḥ m là bịt tṛng ḳ hịn tài!

Bài ḥc nḥ nói ṿ ṿ tḥ mà đ̣ng tḥi cũng là thân pḥn trí tḥc tṛc quỵn ḷc chính tṛ.

Trí tḥc Vịt Nam x̣a nay pḥn đ̣ng tḥng tḥ ỵu – tḥ ḅ đ̣ng và cḥng đ̣ – tṛc nḥng tḥ ḷc chính tṛ. Ḳ sĩ ngày x̣a nḥ nḥng ông nghè, ông c̣ng sụt ṃt đ̣i đèn sách và hành x̣ lý ṭng kinh bang ṭ tḥ c̣a đ̣i mình quanh qụn trong nḥng ao ḥ Ṭ tḥ, Ngũ kinh. Khi còn đèn sách thì c̣ công dùi mài kinh ṣ đ̣ thi đ̣ ra làm quan. Khi ra tṛng đ̣i ḷi loay hoay trong gịi ḥn c̣a lòng trung quân ái qục từ đ̣ng Nho giáo. Ḅi ṿy, bao nhiêu tên tụi các ḅc đ̣i khoa ghi đ̣y Ṿn Mịu Hà Ṇi, đ̣ đ̣n Ṿn Thánh Hụ hay đâu đó kḥp x̣

Trí tuệ Việt Nam quanh bàn trí tuệ.

Tác Giả: Trần Kiên Đoàn, MSW; Ph.D
Thứ Năm, 15 Tháng 10 Năm 2009 05:08

cũng chđ còn là... hđ đ ng trđ m trong gió sđ đ ng cđ tích mà thôi.

Qua bao thăng trđ m cđ a đ ch sđ , quđ n chúng ngđ lên, kđ sĩ ngđ xuđ ng và thì thđ m vào tai nhau: “Bđ n nghìn năm vẫn hiđ n!” Tđ t cđ đđ u cđ m thđ y tđ hào vđ mđ t quá khđ trong trí tđ đ ng. Trong lúc đđ , suđ i nguđ n tđ tđ đ ng trong ta đđ i chđ a đđ sâu dày đđ xây lên mđ t dòng chđ y riêng cho mđ t triđ t lý thuđ n Viđ t. Ta có hđ i nhiđ u ông Trđ ng thông minh đđ nh ngđ và ranh mãnh đđ y tiđ u xđ o trong hiđ n thđ c và đđ c mđ ; nhđ ng đđ i không có đđ đ c mđ t triđ t gia trđ m tđnh và vđ ng chđ i cđ a mđ t cánh rđ ng đđ i mđ c tđ tđ đ ng. Ta có nhiđ u câu đđ c bđ trí thđ c tđ Bđ c chí Nam, khđ p trong nđ đ c và ngoài nđ đ c, nói chuyđ n hoàn cđ u và hoàn vũ nđ giđn nhđ pháo bông ngày đđ i khđnh; nhđ ng đđ i chđ a có nhđ ng nhóm Chuyên Viên Tham Vđ n Chuyên Môn làm chđ đđ a tham khđ o đđng tin cđ y cho sinh hođ t trí thđ c và nhđ ng vđ n đđ quđ c kđ dân sinh. Thđ giđ i ngày nay càng ngày càng có nhiđ u nhóm trí thđ c cùng lĩnh vđ c chuyên môn tđ p hđ p đđ i đđ tđ o nên mđ t trí tuđ tđ p thđ giđ i là Bđ n Trí Tuđ (Think Tank). Giáo sđ Nguyđ n Xuân Khoa giđ i Think Tank là “Vđ a Tđ Tđ đ ng”. Vđ a, là hình đđ nh bình dân, diđ n cđ m nhđ vđ a cá, vđ a thóc; nhđ ng Tđ Tđ đ ng, có xa rđ i đđ i chúng quá chđng. Trđ ng Quđ nh, thđ ng Bđ m cũng có Bđ n Trí Tuđ riêng trong đđ đ u sđ đ ng đđ c đđo giđ a đđ i.

Đđ i vđ i truyđ n thđ ng văn hóa hiđ u hđ c, xđ p sĩ đđ ng đđ u sđ phân chia giai cđ p xã hđ i cđ a dân ta thì vai trò ngđ đ i trí thđ c xđ a nay vđ n là hình đđ nh tiêu biđ u cho chđ t xám, cho trí tuđ cđ a đđ i chúng. Chđ t xám đđ n thuđ n không tđ o ra trí thđ c mà trí thđ c là ngđ đ i biđ t sđ đđ ng hđ u hiđ u chđ t xám. Hay nói theo khái niđ m nô m na cđ a quđ n chúng thì trí thđ c là ngđ đ i có trí thđ c, có trí tuđ . Loay hoay đđ nh nghĩa màu mè hay tìm tòi nhđ ng thuđ c tính chi li cđ a trí thđ c sđ vđ đ ng vào chđ nghĩa hình thđ c chđ a cđ n thiđ t lúc nđ y.

Đđ u đđ ng đđ bđ t cđ phía nào, ta cũng không thđ phđ nhđ n đđ đ c rđ ng, đđ u tđ trí thđ c (giáo đđ c, nghiên cđ u) là mđ t trong nhđ ng phđ đ ng tiđ n thiđ n xđ o nhđ t giúp làm cho dân giàu nđ đ c mđ nh. Đđ sđ các nđ đ c nghèo trên thđ giđ i hiđ n nay đđ u có sđ thiđ u quân bình giđ a sđ dân và các cđ sđ đđ u tđ giáo đđ c. Cđ thđ là môi trđ đ ng đđo tđ o trí thđ c quá thđ p so vđ i sđ dân cđ . Nđ đ c Mđ tuy mđ i đđ p quđ c 233 năm nhđ ng hđ đ ng đđ đ c sđ giàu mđ nh nhđ hiđ n nay, không phđ i là mđ t sđ tình cđ may rđ i mà rõ ràng là do sđ đđ u tđ xông xáo và lâu dài vào môi trđ đ ng giáo đđ c; nhiđ t tình và thành thđ t chiđu hiđ n đđi sĩ; mđ rđ ng tđ m lòng và vòng tay đđn nhđ n chđ t xám toàn cđ u không phân biđ t biên cđ đ ng màu sđ c. Hiđ n nay, vđ i sđ dân 305 triđ u ngđ đ i, Mđ có tđ i khođ ng 4500 trđ đ ng đđ i hđ c và trên đđ đ i 100 nhóm Chuyên Viên Tham Vđ n Chuyên Môn – Think Tank – phđ n đđ n có thđ đđ c toàn cđ u. Riêng mđ t tiđ u bang California giàu nhđ t nđ đ c Mđ , vđ i dân sđ 36 triđ u ngđ đ i thì cũng đđ có tđ i 399 trđ đ ng đđ i hđ c. New York, vđ i dân sđ 20 triđ u, có 307 trđ đ ng đđ i hđ c. Trong lúc đđ , Viđ t Nam ta có mđ t dân sđ tđ i 85 triđ u ngđ đ i nhđ ng mđ i có khođ ng trên đđ đ i 50 trđ đ ng đđ i hđ c to nhđ và chđ 001 nhóm Chuyên Viên Tham Vđ n Chuyên Môn đđ u tiên có tên là Viđ n Nghiên Cđ u Phát Triđ n – Think Tank IDS – vđ a mđ i tđ đđ ng giđ i tán sau Quyđ t Đđ nh 97 đđ ban hành cđ a chính phđ Viđ t Nam.

Trí tuệ của Việt Nam quanh bàn trí tuệ.

Tác Giả: Trần Kiên Đoàn, MSW; Ph.D
Thứ Năm, 15 Tháng 10 Năm 2009 05:08

Giới quan sát khách quan và nghiêm túc trong cũng như ngoài nước đã tỏ ra ngạc nhiên không ít về những tình huống hợp như những nguyên lý về phía Chính Phủ cũng như về phía Nhóm Chuyên Viên IDS. Nếu nói một cách hợp nhiên đy tính hoạt kê của người bình dân không xu phụ quy định thì cũng chẳng đáng đeo mang trí tuệ thì chính quy định Việt Nam “chưa tỏ ra đđc đã lo rình m kẻ trộm”; trí tuệ IDS thì “muốn vào rừng mà nã chng bó tay” (!)

Sau hơn 30 năm trôi qua nhiều chuyện đđng có lúc phong quang, có lúc gặp ghnh với nhiều may mắn, trải qua Việt Nam đã vượt qua nhiều chuyện không kém phần gian khó, truyên chuyên đđng vào công đđng thế giới. Ngày nay, Việt Nam đã có một với thế thành viên bình đđng trong hội hội các tổ chức then chốt toàn cầu và phân vùng như Liên Hiệp Quốc, WTO, Ngân Hàng Thế Giới, Tổ Chức Hợp Tác Đông Nam Á, ASEAN... Nhu cầu nhiều nhiều nhiều một với thế mới trong quan hệ đđng như thế là sự hiểu biết sâu rộng trong nhiều lĩnh vực chuyên biệt và chuyên môn.

Người Việt trong cũng như ngoài nước vốn cần cù, thông minh; đđng đđng khả năng chốt xám, tinh thần tin và lòng tự trọng đđng tiến bước song hành với một thành viên đđng tác trong công đđng thế giới ngày nay. Xã hội càng tiến nhanh, nhu cầu học hỏi và tham khảo càng bức thiết. Giới lãnh đạo trong các nước giàu mạnh trong những năm đđng của thế kỷ 21 đã công khai tham khảo và đưa vào những đđng kiến đđng tìm tòi, phân tích và chốt lược các nhóm Tư Vấn Chuyên Môn (Bàn Trí Tuệ - Think Tank). Một Bàn Trí Tuệ trong thế giới chuyên môn như thế là một tổ chức thành của nhiều đđng óc xuất sắc. Nhà nước, tổ chức đoàn, công ty của Mỹ, Anh, Pháp, Đức và các nước công nghiệp phát triển nói chung đđng phải trở nên những món tiến rđng tiến mới khi cần tham khảo ý kiến chuyên môn cho những đđng đđng ngoài cũng như đđng cần thiết. Có khi nhà nước phải trả tiền cho các Think Tank. Hàng trăm Think Tank của Mỹ đã đóng góp trực tiếp hay gián tiếp vào sự giàu mạnh của xđng nđy. Ngay ở Việt Nam, một quốc gia mà giới lãnh đạo luôn có một niềm tôn là thu thập giai cấp minh triết, những Bàn Chai Trí Tuệ IDSA (Institute of Defense Studies and Analysis) đã đóng một vai trò cực kỳ quan trọng cho chính sách đđng ngoài và quốc phòng của xđng nđy. Gần xđng ta nhất là Trung Quốc, Hồng Kông, Đài Loan, những Think Tank đã đóng một vai trò tích cực đđng cho Trung Hoa lục đđng và các vùng thu thập đđng tỏ công khai hay âm thầm tìm hiểu và đđng thông với nhau, giới đđng sự đđng lập và phân vinh có lợi cho tất cả mọi phía như ngày nay.

Việt Nam có tài nhiều nghìn năm văn hiến sao lại chưa một Bàn Trí Tuệ chưa đđng đã với. Xđng ta là “siêu nhân” không cần những Bàn Trí Tuệ nđy chẳng?

Câu trả lời có nhiên là không phải thế. Với thì tài sao giới lãnh đạo Việt Nam lại ra Quy định Đđng 97 với danh nghĩa là minh thế và bổ sung quy chế thành lập hội đoàn trí tuệ, quy đđng những dụng nghiên cứu, khảo sát tình thế phân biệt?

Trí tḥc Vịt Nam quanh ḅn trí tụ.

Tác Giả: Tṛn Kiêm Đoàn, MSW; Ph.D
Thứ Năm, 15 Tháng 10 Năm 2009 05:08

Tṛc nhu c̣u ṭo ṣc ṃnh ṭng ḥp đ̣ đánh gịc và qụn lý xã ḥi trong tḥi chịn, khái nịm “Đ̣ng lãnh đ̣o, chính quỵn qụn lý và nhân dân làm cḥ” các ṣn pḥm tinh tḥn và ṿt cḥt ṭp tḥ tuy ḥi ng̣ ng̣ trong c̣m nḥn, ngḥch lý trong ṭ duy và cḥng có chi trong tḥc ṭ nḥng có tḥ hịu đ̣c. Tḥ nḥng, đ̣t ṇc đã ḥt chịn tranh g̣n 35 năm và đang chen vai thích cánh ḅc vào tḥ tṛng tḥ gịi đ̣y gai góc và tḥ thách. Ṃt quỵt đ̣nh qụn lý ṭ do nghiên c̣u; cḥ đ̣o lĩnh ṿc tìm tòi, sáng ṭo và phát kịn ; kịm soát tham lụn và pḥn bịn c̣a gịi trí tḥc dân ṭc nḥ tḥ là ṃt ḅc tḥt lùi nghiêm tṛng trong tịn trình hoàn thịn và phát huy năng ḷc chuyên môn c̣a trí tḥc. Trong ḅi c̣nh c̣ tḥ c̣a đ̣t ṇc dân cḥa đ̣ giàu, ṇc cḥa đ̣ ṃnh so ṿi các qục gia lân bang đ̣ng tḥi mà tung ra Quỵt Đ̣nh trói bục trí tḥc nḥ tḥ thì qụ là gịi c̣m quỵn Vịt Nam đã cḥ ṭo riêng ṃt “tuỵt đ̣i ṭi siêu ṣn pḥm c̣a tḥ ḳ” – nói theo kịu ṭng ṭng c̣a ṃt nhân ṿt trong Harry Potter khi đ̣ng đ̣n nḥng chuỵn ḳ ḷ khó hịu. Không hịu thì làm sao yêu ṃn đ̣c; không yêu ṃn đ̣c thì làm sao nḥn lãnh; không nḥn lãnh thì làm sao c̣ng hịn, đ̣n thân?!

Ṇu Quỵt Đ̣nh 97 c̣a tḥ ṭng Vịt Nam mang đ̣y đ̣ nḥng đ̣u ngḥch lý khó hịu nḥ tḥ đ̣i ṿi trí tḥc IDS thì quỵt đ̣nh ṭ gịi tḥ đ̣ kḥi đ̣ng đ̣u ṿi nḥng ṿn ṇn không có c̣ ḥi lý gịi hay vịn ṇn xung đ̣t, mâu thuẫn không có kḥ năng hóa gịi là ṃt ṣ ḷng thịn trí tḥc c̣a nḥng ng̣i cḥ x̣ng đang đ̣ng quanh Ḅn Trí Tụ.

Ṃt khi ṭ do phát kịn c̣a trí tḥc ḅ trói bục và gịi ḥn thì ḥc thụt cḥ còn là ṃt quá trình tḥ đ̣ng ḥc thục lòng, ḅt cḥc, vụt đuôi nḥ cái ḥc nhà Nho đã ḥng và đã làm đ̣t ṇc cḥng ḷi gịa suy đ̣i. Cḥ tiêu đào ṭo hàng ṿn tịn sĩ trong nḥng năm ṭi c̣a Vịt Nam ta ṣ ṿ đầu. Lụn án tịn sĩ không tḥ là nḥng ṭp ḥp c̣a các ṭp bài ḥc, bài thi Tam Tṛng ngày x̣a ṇa. Lụn án tịn sĩ (doctoral dissertation) ngày nay pḥi là nḥng phát kịn, phát minh ṃi ṃ, sinh đ̣ng trong môi tṛng ḥc thụt. Mụn sáng ṭo và phát huy tác đ̣ng cḥt xám c̣a gịi trí tḥc thì đ̣u kịn tiên kḥi là pḥi có ṭ do tri tḥc. Ṃc c̣m lo ṣ pḥm tṛng quy và “tṛng ḥy” ngày x̣a đã đào ṭo ṃt ḷp ḳ sĩ tḥ đ̣ng, ṭm cḥng trích cú. Ṣ lãnh đ̣o sáng sụt c̣a ḅt c̣ tḥi nào và ṇi đầu đ̣u có ṣ nḥt quán ṛng, mụn cho dân giàu ṇc ṃnh thì c̣n pḥi bịt đ̣u ṭ trí tḥc. Nḥng ṿ minh quân trong nḥng trịu đ̣i c̣c tḥ nḥ đ̣u có nḥng ṿ gián quan can đ̣m và nḥng qục ṣ sáng sụt bên c̣nh. Ḳ sĩ ṇn tḥn ngày x̣a và trí tḥc dịn văn phòng ḥi làm vui lòng lãnh đ̣o ngày nay đã ṭ lịt mình vào hàng sĩ phịt. Ḥc phịt đào ṭo sĩ phịt là c̣p pḥm trừ nhân qụ cḥ làm cho cḥ đ̣ chính tṛ và đ̣t ṇc suy vong nḥ ḷch ṣ nhân lọi đã cḥng minh.

Ṭt Đoàn Ng̣ (ṃng 5 tháng 5 âm ḷch) ṭng nḥ đã lãng quên đang ḅng ṣng ḷi trong nḥng năm g̣n đây ṿi dân Vịṭ quê nhà cũng nḥ̣ ḥi ngọi. Đó là ngày gị c̣a Khụt Nguyễn, ṃt trí tḥc thi nhân đã tṛm mình xụng sông Ṃch La ṭ ṿn cách đây ḥn 2300 năm. Khụt Nguyễn tuỵt ṿng vì ḅ vua Ṣ Hoài Ṿng ṃt tḥi tṛng đ̣ng và ṿ sau ḅc đ̣i vì vua nghe ṇn tḥn tâu đ̣i. Nghe chuỵn, có lão ng̣ ông ng̣i trên ḅn sông, vụt râu, gõ ḅn (trí tụ ?) mà hát:

Trí tḥc Vịt Nam quanh ḅn trí tụ.

Tác Giả: Tṛn Kiêm Đoàn, MSW; Ph.D
Thứ Năm, 15 Tháng 10 Năm 2009 05:08

*Tḥng Ḷng chi tḥy thanh ḥ kḥ dĩ tṛc ngã anh.
Tḥng Ḷng chi tḥy tṛc ḥ kḥ dĩ tṛc ngã ṭc.*

Xin ṭm phóng đ̣ch:

*Tḥng Ḷng dòng ṇc trong xanh,
Tḥ ta ngã nón ṛa quanh mái đ̣u.
Tḥng Ḷng dòng ṇc đ̣c ng̣u,
Tḥ ta ṿn ṛa, ṃc đ̣u ṛa chân.*

Tṛc trong ta ṛa ṃt, ṇc đ̣c ta ṛa chân, c̣ sao ḷi pḥi ḥy dĩ ṭ chính mình.

Ṿi ng̣ng i trí tḥc, ṛa là c̣ng hịn cḥt xám và đ̣n thân hòa dĩ u ṣng pḥc ṿ cho đ̣i. Ḷi lão
ng̣ ông trên ḅn sông ngày x̣a y đã nói gì ṿi ṣ ḷa cḥn thái đ̣ c̣a ng̣ng i trí tḥc hôm
nay?

Tṛn Kiêm Đoàn, MSW; Ph.D
PSY- EASTWEST FOUNDATION
Sacramento, ngày ḷt bão đ̣u mùa Thu 2009